

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 4.4.2011
COM(2011) 152 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**VIRZĪBĀ UZ EIROPAS SAVIENĪBAS KOSMOSA STRATĒGIJU PILSOŅU
INTERESĒS**

SEC(2011) 381 galīgā redakcija
SEC(2011) 380 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

VIRZĪBĀ UZ EIROPAS SAVIENĪBAS KOSMOSA STRATĒGIJU PILSONU INTERESĒS

1. KOSMOSA POLITIKA: ATBILDE UZ MŪSU SABIEDRĪBAS, EKONOMISKAJĀM UN STRATĒGISKAJĀM PROBLĒMĀM

Mūsu sabiedrības izaugsmē un attīstībā būtisku vietu ieņem darbības kosmosa jomā un ar to saistītie lietojumi. Tiem bieži ir tieša ietekme uz iedzīvotāju ikdienu. Šajā saistībā kosmosa politika ir instruments, ko var izmantot Savienības iekšējā un ārējā politikā, un tā pievēršas triju veidu vajadzībām:

- saistībā ar sabiedrību: mūsu pilsoņu labklājība ir atkarīga no kosmosa politikas tādās jomās kā vide, cīņa pret klimata pārmaiņām, sabiedrības un civilā drošība, humānā palīdzība un palīdzība attīstības jomā, transports vai informācijas sabiedrība;
- saistībā ar ekonomiku: kosmosa joma ir zināšanu, jaunu ražojumu un jaunu rūpnieciskās sadarbības veidu ģeneratore. Tādēļ tā ir inovācijas virzītājspēks un veicina konkurētspēju, izaugsmi un darbavietu radīšanu;
- stratēģiskas vajadzības: darbība kosmosa jomā stiprina Savienības kā nozīmīga pasaules mēroga dalībnieka pozīciju un veicina tās ekonomisko un politisko neatkarību.

Tādējādi kosmosa nozare tiešā veidā veicina stratēģijas “Eiropa 2020”¹ mērķu sasniegšanu gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei. Tādējādi kosmosa politika ir būtiska rūpniecības politikas pamatiniciatīvas daļa, un minētajā stratēģijā paredzēts, ka Komisija strādā, lai “izstrādātu efektīvu kosmosa politiku nolūkā nodrošināt instrumentus un atrisināt dažas no svarīgākajām globālajām problēmām un īpaši ieviest Galileo un GMES”. Komisija 2010. gada oktobrī pieņēma paziņojumu par rūpniecības politiku², kurā paredzēts, ka Komisija ierosina “2011. gadā nākt klajā ar pasākumiem, lai īstenotu kosmosa politikas prioritātes, kas noteiktas LESD 189. pantā, [un] īstenot kosmosa rūpniecības politiku, kas veidota ciešā sadarbībā ar Eiropas Kosmosa aģentūru un dalībvalstīm”. Konkurētspējas padome 2010. gada decembra secinājumos apstiprināja šādu pieeju un īpaši uzsvēra “kosmosa nozares nozīmi ES konkurētspējas un inovācijas jomā”. Tā atzīmēja, ka “Komisija ir paredzējusi ierosināt vajadzīgos pasākumus kosmosa politikas jomā un turpināt kosmosa rūpniecības politiku”.

---

¹ “EIROPA 2020 – Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”, COM(2010) 2020.

² “Integrēta rūpniecības politika globalizācijas laikmetam – prioritāte konkurētspējai un ilgtspējai”, COM(2010) 614.

Eiropai ir ievērojams mantojums kosmosa jomā: dalībvalstu un Eiropas Kosmosa aģentūras (EKA³) uzkrātā pieredze un sasniegumi. Balstoties uz šo pieredzes mantojumu, Eiropas Savienība pakāpeniski veido savu kompetenci kosmosa jomā.

Sadarbības ar EKA rezultātā 2004. gadā tika pieņemts pamat nolīgums, kurā, cita starpā, paredzēts izveidot “Kosmosa padomi”, kas ir Eiropas Savienības Padomes (konkurētspēja) un EKA ministru padomes kopīga sanāksme. Satelītu radionavigācijas programmas (*EGNOS* un *Galileo*) un *GMES* (Globālā vides un drošības novērošana) ir konkrēti rezultāti, ko sniegusi Savienības interese par kosmosu. Kopš tā laika ir notikušas septiņas Kosmosa padomes sanāksmes, kurās sniegti norādījumi attiecībā uz Eiropas centieniem kosmosa jomā. Ceturtajā sanāksmē 2007. gada maijā šī padome pauda īpašu gandarījumu par Eiropas Komisijas un EKA kopīgi veiktajiem pūliņiem, īstenojot iniciatīvas, kuras vērstas uz lietotājiem vai kuras veicina ar kosmosu saistītu integrētu lietojumu izstrādi un darbību⁴.

Savukārt Eiropas Parlaments vienmēr ir aktīvi atbalstījis vērienīgu Eiropas kosmosa politiku⁵. Tādējādi var konstatēt, ka kopumā visas ieinteresētās personas kosmosa jomu visaugstākajā politiskajā līmenī atzīst kā svarīgu faktoru, kas ļauj apmierināt pilsoņu vajadzības, kā tas ir arī citās lielākajās kosmosa lielvalstīs.

Šajā kontekstā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 189. pantu Savienībai tiek piešķirta dalīta kompetence kosmosa jomā, ko tā īsteno paralēli dalībvalstu kompetencei. Tagad Savienībai ir piešķirtas noteiktas pilnvaras izstrādāt Eiropas kosmosa politiku, šajā nolūkā sekmējot kopīgas iniciatīvas, atbalstot zinātnisko izpēti un tehnisko attīstību un koordinējot kosmosa izpēti un izmantošanai nepieciešamos centienus. Lai to īstenotu, Parlaments un Padome nosaka vajadzīgos pasākumus, kas var būt arī Eiropas kosmosa programmas izstrāde.

Šajā jaunajā satvarā Eiropas kosmosa politikai ir noteikti šādi mērķi: veicināt zinātnisko un tehnisko attīstību, sekmēt ražošanas inovāciju un konkurētspēju, sniegt iespēju Eiropas pilsoņiem gūt labumu no kosmosa lietojumiem un piešķirt Eiropai lielāku nozīmi starptautiskā mērogā kosmosa jomā. Lai to sasniegtu, Eiropai ir jāsaglabā neatkarīga piekļuve kosmosam. Nākamajā sadaļā ir aprakstītas prioritārās darbības, ar kurām varētu šos mērķus sasniegt.

2. SAVIENĪBAS KOSMOSA POLITIKAS PRIORITĀRĀS DARBĪBAS

Pirmās šīs politikas prioritātes, kuras noteica ceturtajā Kosmosa padomes sanāksmē, ir pamatprojekti *Galileo* un *GMES*. Šos projektus apstiprināja piektajā Kosmosa padomes sanāksmē un noteica turpmākās prioritātes: klimata pārmaiņas, drošība, konkurētspēja un kosmosa izpēte, kuras jau bija apstiprinātas arī iepriekš, taču tās jāturpina īstenot konkrētā darbībā.

³ Oriģināltekstā apzīmēta ar angļu valodas akronīmu *ESA*. EKA ir 18 dalībnieces, no kurām divas valstis – Norvēģija un Šveice — nav Eiropas Savienības dalībvalstis. Kanāda, Ungārija, Polija un Rumānija piedalās dažos sadarbības projektos ar EKA.

⁴ Konkurētspējas padomes 2007. gada 21. un 22. maija sanāksmes darba rezultāti, *Resolution on the European Space Policy*, DS 417/07.

⁵ Eiropas Parlamenta 2008. gada novembra rezolūcija, ar ko Parlaments apstiprina Eiropas kosmosa politiku un aicina īstenot konkrētus pasākumus attiecībā uz četrām noteiktajām prioritātēm – klimata pārmaiņām, drošību, inovāciju un izpēti.

2.1. Satelītu radionavigācija — *Galileo* un *EGNOS* programma

Galileo ir viena no Savienības pamatprogrammām, un tā ir pirmā globālā satelītu navigācijas sistēma, kas īpaši izstrādāta civiliem mērķiem. Tā Savienībai ļaus nodrošināt neatkarību stratēģiski svarīgā jomā laikā, kad pieaug nepieciešamība pēc globālām satelītu navigācijas sistēmām. *EGNOS* ir Eiropas Savienības pirmais solis satelītu navigācijas jomā, un tā mērķis ir uzlabot signālu pārraides kvalitāti Eiropas teritorijā, izmantojot globālās satelītu navigācijas sistēmas. Sistēmas, kas izveidotas no *Galileo* un *EGNOS* programmām, ir pirmās būtiskās kosmosa infrastruktūras, kuras pieder tikai un vienīgi Eiropas Savienībai un kuras tā pārvalda.

Abas šīs programmas pilnībā iekļaujas stratēģijā “Eiropa 2020”, jo tām vajadzētu palīdzēt Savienībai izvirzīties pasaules mēroga vadošā pozīcijā inovatīvu pakalpojumu izstrādē satelītu radionavigācijas izmantošanas jomā, palielinot ekonomiskās aktivitātes pakārtotajā tirgū, radot jaunas uzņēmējdarbības iespējas, veicinot humānās palīdzības sniegšanu un uzlabojot Eiropas pilsoņu labklājību (uzlabojot transporta drošību, civilo aizsardzību vai ieviešot sociālos pakalpojumus vecākā gadagājuma cilvēkiem un cilvēkiem ar invaliditāti, kas ir tikai daži piemēri). Savienības ieguvumi no šīm programmām attiecas praktiski uz visām tautsaimniecības nozarēm, piemēram, transportu, telekomunikācijām, vidi un drošību u. c.

Komisija 2011. gada janvārī pieņēma Eiropas satelītu radionavigācijas programmu starpposma pārskatu, kurā precizēts, ka tādu lietojumu tirgi, kas balstās uz atrašanās vietas noteikšanu, strauji pieaug, un to apgrozījums pasaules mērogā varētu sasniegt aptuveni 240 miljardus euro 2020. gadā. Turklāt, pateicoties *Galileo* un *EGNOS* priekšrocībām salīdzinājumā ar citām konkurējošām sistēmām, tam būtu jārada ekonomiskais un sociālais ieguvums 60 līdz 90 miljardu euro apmērā nākamo 20 gadu laikā.

Komisija 2011. gadā sagatavos tiesību akta priekšlikumu, kas paredzēts, lai pielāgotu institucionālo struktūru, kurā ietilpst *Galileo* un *EGNOS* programma, ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes norādījumus. Ir svarīgi nodrošināt, lai šo programmu turpināšanai nepieciešamā satelītu konstelācija tiktu izveidota pamatotā laika termiņā, un ieviest visus noteikumus, kas vajadzīgi pakāpeniskai *Galileo* pakalpojumu izvēršanai.

2.2. Kosmos vides aizsardzībai un cīņai pret klimata pārmaiņām — *GMES* programma

2.2.1. *GMES* operatīvās darbības nodrošināšana

GMES programmas mērķis ir nodrošināt nepārtrauktu piekļuvi informācijas pakalpojumiem par vidi un drošību, kas balstīti uz pastāvīgām kosmosa un *in situ* novērošanas infrastruktūrām. *GMES* programmai ir būtiska nozīme jūras, zemes un gaisa vides pārraudzībā un tās mērķis ir labāka izpratne par vidi gan Eiropas, gan pasaules līmenī, lai noteiktu īstenojamo sabiedrisko politiku. Tā nodrošinās resursu ilgtspējīgu izmantošanu un sniegs labāku informāciju par klimata pārmaiņām.

Tādējādi to varētu izmantot, lai atbalstītu politiku attiecībā uz pielāgošanos klimata pārmaiņām un drošības politiku un lai sekmētu krīžu novēršanu un pārvaldību, jo īpaši humāno palīdzību, palīdzību attīstības jomā un civilo aizsardzību.

GMES varētu piedāvāt ne tikai pakalpojumu piedāvājuma uzlabošanu valsts lēmējinstādēm un pilsoņiem, bet arī savu informācijas avotu jaunas izmantojuma iespējas privātajam sektoram.

Eiropas Parlaments un Padome 2010. gadā pieņēma regulu par *GMES* programmas (2011-2013) sākotnējām darbībām⁶. Tagad *GMES* programmai ir juridisks pamats, saskaņā ar ko tā vairs neattiecas vienīgi uz pētījumu jomu. Pašlaik partnerībā ar dalībvalstīm ir jānodrošina tās ātra un efektīva īstenošana un jāpanāk, lai no 2014. gada *GMES* programma būtu pilnībā darbotiespējīga.

2.2.2. *Klimata pārmaiņas kā sabiedrībai svarīga problēma*

GMES programma ir spēcīgs Savienības instruments, kas paredzēts, lai risinātu problēmas saistībā ar klimata pārmaiņām. Faktiski kosmosa novērošana mijiedarbībā ar cita veida novērošanu sniedz informāciju, kas ļauj uzlabot izpratni par klimata pārmaiņām un izstrādāt politiku, lai pielāgotos šīm pārmaiņām.

Eiropas Savienība un tās dalībvalstis būtu ieguvējas, ja pastāvīgi un sistemātiski darītu pieejamu papildu informāciju, kas būtu noderīga, pielāgojot daudzas valsts politikas jomas, jo īpaši, lai uzlabotu to pasākumu efektivitāti, kuri īstenoti, novēršot klimata pārmaiņas vai risinot to radītās sekas. Eiropas Savienības pozīcija arī tiktu stiprināta, ja tās rīcībā būtu uzticami un neatkarīgi informācijas avoti, lai nodrošinātu, ka tiek ievērotas starptautiskas saistības cīņā pret klimata pārmaiņām. Šāda Savienības pārraudzības kapacitāte arī ir pievienotā vērtība, jo tā varētu papildināt vai aizstāt tās iespējas, kas līdz šim bija valstu un reģionu pārziņā.

Šajā nolūkā ir nepieciešams papildināt esošās kosmosa novērošanas infrastruktūras un nodrošināt to infrastruktūru ilgtspēju, kuras vajadzīgas, lai īstenotu un turpinātu klimata pārmaiņu novēršanas politiku un politiku, kas saistīta ar pielāgošanos klimata pārmaiņām, tādējādi uzlabojot *GMES* programmas “klimata pārmaiņu” pakalpojumu. Eiropas Savienības kā *GMES* programmas pārvaldītājas un lietotājas ziņā ir pienākums noteikt un sekmēt šā Eiropas pakalpojuma un tam nepieciešamās infrastruktūras izveidi.

2.3. **Drošs kosmos, lai sasniegtu mērķus drošības un aizsardzības jomā**

Drošības jomā kosmosa infrastruktūra ir gan instruments, gan objekts. Kā instrumentu to var izmantot Eiropas Savienības drošības un aizsardzības jomā, savukārt — kā objekts tā ir jāaizsargā.

2.3.1. *GMES programmas “S” (drošība) komponents*

Septītajā Kosmosa padomes sanāksmē, kas notika 2010. gada novembrī, tika ieteikts, ka “*GMES programmas ietvaros vairāk uzmanības jāpievērš tam, kā apmierināt specifiskas vajadzības attiecībā uz drošības politiku un pakalpojumiem, kas paredzēti īpaši jūras uzraudzībai, robežkontrolei un atbalstam ES ārējai darbībai*”.

Tādēļ ir jāstiprina *GMES* programmas “drošības” komponents “S”. Ir uzsākts pārdomu process, lai analizētu, kā jaunākās attīstības tendences, kas saistītas ar kosmosa tehnoloģijām, var palīdzēt rast efektīvus risinājumus tādās jomās kā robežu uzraudzība, atbalsts Eiropas Savienības ārējai darbībai, jūras uzraudzība, sarežģītas ārkārtas situācijas, humānā palīdzība un civilā aizsardzība u. c.

---

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 22. septembra Regula (ES) Nr. 911/2010 (OV L 276, 20.10.2010., 1. lpp.).

Lai gan *GMES* ir programma vienīgi civiliem mērķiem, ir svarīgi noteikt, kā esošie divējādās novērošanas (gan civilās, gan militārās) resursi var dot ieguldījumu *GMES* programmā, jo īpaši attiecībā uz sistemātisku lielu ģeogrāfisko platību uzraudzību vai taktisku uzraudzību ierobežotā teritorijā. Lai labāk ievērotu drošības uzdevumu prasības, ir vajadzīgas dažādas kosmosa tehnoloģijas kopā ar piemērotiem risinājumiem, un ir jāuzlabo reaģēšanas laiks.

2.3.2. Kosmosa politikas drošības aspekts

Septītajā Kosmosa padomes sanāksmē tika konstatēts, ka “*ES loma drošības un aizsardzības jomā ir pastiprinājusies pēc Lisabonas Līguma stāšanās spēkā un Eiropas Ārējās darbības dienesta izveides*”. Tā aicina Eiropas Komisiju, ES Padomi, kurā piedalījās EAA (Eiropas Aizsardzības aģentūra), sadarībā ar dalībvalstīm un EKA “*izskatīt iespējas, kā apmierināt pašreizējās un nākotnes vajadzības krīžu pārvaldības jomā, par pieejamu samaksu nodrošinot piekļuvi uzticamām, drošām un reaģējošām kosmosa sistēmām un pakalpojumiem [...], kuros vajadzības gadījumā izmanto sinerģiju starp civiliem un militāriem lietojumiem*”. Tā aicina “*Eiropas Komisiju un ES Padomi vajadzības gadījumā piedāvāt risinājumus*”.

Dalībvalstu rīcībā ir vērtīgi resursi, un tās arī atzina kosmosa jomas Eiropas dimensiju saistībā ar drošību un aizsardzību, uzsākot projektu *MUSIS* (starptautiska kosmosa attēlu veidošanas sistēma, kas paredzēta militārajai novērošanai). No kopējās drošības un aizsardzības politikas viedokļa Eiropas Savienības vajadzības drošības jomā varētu apmierināt vai nu ar valstu resursiem, ko izmanto saskaņotā veidā, vai arī izveidojot kopīgus resursus.

Lai nodrošinātu ar drošību saistīto uzdevumu īstenošanu, saglabājot neatkarību no trešo valstu infrastruktūrām un pakalpojumiem, un dalībvalstu veikto uzdevumu nepārtrauktību, Savienībai ir jāuzsāk sarunas ar dalībvalstīm, lai apspriestu iespējamus risinājumus. Kopējās drošības un aizsardzības politikas kontekstā Savienība, piemēram, varētu koordinēt valsts infrastruktūras saskaņā ar nosacījumiem, par ko jāvienojas ar tām dalībvalstīm, kuras ir šo infrastruktūru īpašnieces, un tā varētu arī noteikt papildu vajadzības, lai labāk īstenotu operatīvās vajadzības krīžu pārvaldības un ārējās darbības jomā. Lai tās apmierinātu, Savienība varētu piedalīties jaunu infrastruktūru izstrādē. Jāapsver arī iespēja komerciāliem nolūkiem paredzētas infrastruktūras izmantot ar drošību saistītās misijās.

Šāda pieeja ir jāturpina, ņemot vērā Savienības un dalībvalstu īstentās saistītās politikas, piemēram, jūras drošības un uzraudzības politiku.

2.3.3. Kosmosa infrastruktūru drošības uzlabošana

Kosmosa infrastruktūras ir būtiski svarīgas infrastruktūras, no kurām ir atkarīgi pakalpojumi, kas ir nozīmīgi, lai nodrošinātu mūsu sabiedrības un ekonomikas sekmīgu darbību un pilsoņu drošību. Tās ir jāaizsargā, un to aizsardzība Eiropas Savienībai ir svarīgs uzdevums, kas ir plašāks par satelītu īpašnieku personīgajām interesēm.

Šīs infrastruktūras ir pakļautas bojājumu vai iznīcināšanas riskam, ko var izraisīt tādas dabas parādības kā saules radiācija un asteroīdi vai citi kosmosa kuģi vai to atliekas. Tās arī apdraud tīši vai netīši izraisīti elektromagnētiski traucējumi.

Dažu dalībvalstu rīcībā ir atbilstoši resursi, lai šos riskus daļēji novērstu. Tomēr šie resursi nav pietiekami to tehniskās ierobežotības un atbilstošu koordinācijas mehānismu trūkuma dēļ. Tādēļ, lai aizsargātu savas kosmosa infrastruktūras, Eiropas Savienība lielā mērā ir atkarīga no trešo valstu iespējām un gatavības palīdzēt.

Jau 2008. gadā piektajā Kosmosa padomes sanāksmē tika apstiprināts, ka Eiropai “*ir jāizveido sistēma Eiropas līmenī, lai nodrošinātu tās kosmosa infrastruktūru un kosmisko atkritumu uzraudzību un novērošanu*”. Tā arī apliecināja, ka Savienībai ir jāuzņemas aktīva loma šīs SSA (*Space Situational Awareness* — informētība par situāciju kosmosā) uzraudzības sistēmas un tās pārvaldības mehānismu ieviešanā.

Lai ieviestu šo sistēmu, ir jāapvieno pašreizējie resursi, jāiegādājas trūkstošie resursi, kā arī tie jāuztur un jāapsaimnieko. Kā atgādināts paziņojumā par rūpniecības politiku “Savienībai ir jānosaka šādas sistēmas uzbūve un pārvaldes veids, ievērojot tās divējādo pielietojumu un vajadzību nodrošināt tās ilgtspējīgu izmantošanu.” SSA sistēmas uzbūvi varētu balstīt uz struktūru, kura vēl jānosaka un kurā tiktu ņemta vērā katras dalībvalsts un citu SSA uzraudzības sistēmā iesaistīto iestāžu līdzdalības apjoms un pakāpe atkarībā no veicamajiem uzdevumiem un pastāvošajiem ierobežojumiem.

2.4. Kosmosa izpēte

Jau 2008. gadā Kosmosa padomes rezolūcijā tika uzsvērts, ka “Eiropai kosmosa izpētes jomā ir jāizstrādā kopīgs redzējums un stratēģisks plānojums ilgtermiņā, kas tai nodrošinātu galvenās pozīcijas, tādējādi balstoties uz tās izcilības jomām”. Eiropas Savienības iesaiste ļautu izveidot ciešāku saikni starp kosmosa izpēti un ekonomiskajām un sabiedrības problēmām, apvienojot atsevišķu dalībvalstu intereses, lai nodrošinātu efektīvāku iekšējo resursu izmantošanu. Kosmosa izpētei ir politisks aspekts, kas ir plašāks nekā pētniecībai un attīstībai raksturīgie jautājumi.

Šajā nozarē Eiropa ir patiešām atzīts partneris savas kompetences un uzticamības dēļ, taču tā negūst pietiekamu labumu no sava potenciāla, jo tās darbībām ir raksturīga zināma izklaidētība un nepietiekama saikne starp izpētes darbībām un politiskajām, ekonomiskajām un sabiedrības problēmām.

Konsultācijās ar Savienību, EKA un to attiecīgajām dalībvalstīm un starptautiskajiem partneriem tika noteikti četri prioritāri temati: būtiski svarīgās tehnoloģijas, starptautiskā kosmosa stacija (SKS vai angļu valodā *ISS* — *International Space Station*), piekļuve kosmosam un augsta līmeņa starptautiska foruma izveide.

Konkrētāk runājot, Savienībai būtu jānosaka un jāatbalsta būtiski svarīgo izpētes tehnoloģiju izstrāde, it īpaši enerģētikas, veselības un pārstrādes jomā (dzīvības atbalsts attālos rajonos). Šie jautājumi ne vienmēr ietilpst tieši pašā kosmosa jomā, un tādēļ būtu jāveicina savstarpējā sadarbība ar kosmosu neiesaistītām nozarēm, lai pilsoņi gūtu tiešu labumu.

Savienība tāpat varētu izpētīt sadarbības iespējas starptautiskajā kosmosa stacijā, lai nodrošinātu visu dalībvalstu dalību.

Lai nodrošinātu Eiropas Savienības autonomu piekļuvi kosmosam, ir nepieciešams uzlabot Eiropas kapacitāti vadīt neatkarīgas misijas no Eiropas kosmodroma, kas atrodas Kuru.

Visbeidzot ir svarīgi izveidot starptautisku augsta līmeņa platformu, lai noteiktu tās kosmosa izpētes jomas, kas ir atvērtas starptautiskai sadarbībai, stiprinātu politisko aspektu starptautiskajās diskusijās par kosmosa izpēti un veicinātu sinerģiju sadarbībā ar trešām valstīm, proti, tā būtu platforma, kurā Eiropas Savienība varētu koordinēt Eiropas centienus kosmosa jomā.

3. KONKURĒTSPĒJA — KOSMOSS KĀ BŪTISKA STRATĒGIJAS “EIROPA 2020” DAĻA

3.1. Kosmosa rūpniecības politika konkurētspējas veicināšanai

LESD 189. pantā noteikts, ka Savienība izstrādā kosmosa politiku, lai cita starpā veicinātu rūpniecības konkurētspēju. Kosmosa rūpniecība — ražošana, palaišana un ekspluatācija, lietojumi un pakalpojumi — ir izaugsmes un inovācijas virzītājspēks: tā rada augsti kvalificētas darba vietas un tirgus iespējas inovatīviem produktiem un pakalpojumiem ne tikai kosmosa nozarē, bet arī daudz plašākā mērogā.

Kosmosa rūpniecība ir stratēģiski svarīga nozare, jo pieaug sabiedrības atkarība no kosmosa infrastruktūrām un lietojumiem gan civilām, gan militārām vajadzībām. Tai raksturīga augsta koncentrācija, kā arī neliels MVU īpatsvars. Tāpat kā citās kosmosa lielvalstīs arī Eiropā kosmosa nozare ir ļoti atkarīga no publiskā iepirkuma, un tai jābūt gatavai aizvien pieaugošai konkurencei pasaules tirgū.

Šajā tirgū satelītkomunikācija (*Satcom*) ieņem īpašu vietu: šādu iekārtu pasūtījumi palaišanas nozarei nodrošina stabilu darbību, tādējādi Eiropas Savienībai un tās dalībvalstīm, kuras ir atkarīgas no to programmām pieejamajiem palaišanas resursiem, veicinot neatkarīgu piekļuvi kosmosam.

Komisija uzskata, ka ir svarīgi ciešā sadarbībā ar EKA un dalībvalstīm īsā laikā izstrādāt kosmosa rūpniecības politiku, to diferencējot atkarībā no specifiskām vajadzībām katrā apakšnozarē. Galvenie mērķi ir šādi: izstrādāt pamatīgu un līdzsvarotu rūpniecības bāzi kopumā, tostarp MVU, panākt lielāku globālo konkurētspēju, neatkarību no stratēģiskām apakšnozarēm, piemēram, palaišanas nozares, kam būtu jāpievērš īpaša uzmanība, un attīstīt kosmosa produktu un pakalpojumu tirgu.

Lai to panāktu, Eiropas Savienībai, dalībvalstīm un EKA būtu koordinētā veidā jāizmanto to rīcībā esošie instrumenti.

Saistībā ar Savienības kosmosa programmām būtu labāk jāizmanto Eiropas tiesiskais regulējums, jo īpaši attiecībā uz tirdzniecību un finanšu instrumentiem, lai atbalstītu pētniecību un inovācijas, un jānosaka vispiemērotākais iepirkuma procedūras veids un piešķiršanas kritēriji finansējumam no Eiropas Savienības budžeta. Būtu jāizskata iespēja pieņemt specifiskus noteikumus saskaņā ar īpašiem tiesību aktiem.

3.2. Pētniecības un inovācijas veicināšana

Eiropai ir vajadzīgs spēcīgs tehniskais pamats, ja tā vēlas rīkoties neatkarīgi un nodrošināt konkurētspējīgu kosmosa rūpniecību. Eiropai ir arī jāattīsta nepieciešamie resursi, lai apmierinātu ilgtermiņa vajadzības, saglabājot fundamentālu pētniecību kosmosa jomā. Šajā ziņā ārkārtīgi svarīgi ir izstrādāt galvenās pamattehnoloģijas, tostarp novatoriskus materiālus un nanotehnoloģiju.

Ieguldījumi jāveic ar nolūku uzlabot Eiropas pētniecības izcilības līmeni. Lai risinātu pašreizējās nepilnības, vajadzētu atbalstīt pētījumus būtiski svarīgu tehnoloģiju jomā (kas ir svarīgas nozares stratēģiskajai neatkarībai) un pētījumus par avangardisku atklājumu tehnoloģijām (kas rada īstenu tehnoloģiju progresu), tas ietver pētniecību kosmosa izpētes labā. Savienības pētniecības pasākumi šo problēmu risināšanā tiks iekļauti priekšlikumā par kopīgu stratēģisko satvaru Savienības pētniecības un inovāciju finansēšanai.

Attiecībā uz kosmosa nozari un citām nozarēm lielākā ieguvumu daļa, kas gaidāma no ieguldījumiem kosmosa jomā, ir saistīta ar to ietekmi uz inovāciju. Kosmosa politika var ievērojami veicināt iniciatīvas “Inovācijas Savienība” mērķu sasniegšanu. Sestajā Kosmosa padomes sanāksmē, kas notika 2009. gada maijā, tika uzsvērtā “*nepieciešamība mobilizēt esošos mehānismus, lai atbalstītu inovāciju Eiropas, valstu un reģionu līmenī, un apsvērt jaunus atbalsta instrumentus*”. Šo mehānismu iesaistīšana veicinās infrastruktūru attīstību, veicinot lietojumu un pakalpojumu tirgu, kuri izriet no *Galileo/EGNOS* un *GMES* programmas, kā arī attiecībā uz telekomunikāciju nozari. Savukārt tālejošu mērķu noteikšana attiecībā uz kosmosu veicinās inovāciju.

3.3. Telekomunikāciju satelīti inovācijas veicināšanai

Komunikāciju satelīti ir viena no nozīmīgākajām ar kosmosu saistītajām nozarēm. Tā rada vislielākos ieņēmumus kosmosa rūpniecībā Eiropā un pasaulē⁷.

Šie satelīti piedāvā lielāku piekļuvi plašam ekonomikas un sabiedrības pakalpojumu klāstam, piemēram, ātrgaitas internetam, televīzijai un radio vai transporta uzlabojumiem un pakalpojumiem pilsoņiem sabiedrības drošības jomā, avārijas dienestiem, veselības aprūpes un māsasaimniecības pakalpojumiem. Tādējādi komunikāciju satelītiem ir liela nozīme Eiropas digitalizācijas programmas mērķa īstenošanā līdz 2013. gadam nodrošināt pamata platjoslas pieeju visiem eiropiešiem, un tie var arī palīdzēt īstenot mērķi nodrošināt, lai līdz 2020. gadam visiem eiropiešiem būtu pieejama piekļuvei internetam ar ātrumu 30 Mb/s. Satelītsakari var būt īpaši noderīgi, lai piedāvātu ātrgaitas pieslēgumu lauku apvidos vai Eiropas visgrūtāk pieejamajos apvidos. Šādas attīstības tendences turpinās, ieviešot *GMES* un *Galileo* programmu.

Modernās tehnoloģijas, kuras izstrādātas komunikāciju satelītiem, var arī integrēt navigācijas un zemes novērošanas lietojumos. Jo īpaši publiskā sektora informācijas atkārtota izmantošana (PSI – publiskā sektora informācija) ir kļuvusi par pamatfaktoru, lai veicinātu jaunu pakalpojumu piedāvājumu pilsoņiem. Piemēram, drošības jomā viseiropas automātiska ārkārtas izsaukumu sistēma transportlīdzekļos (*eCall*) ir atkarīga no precīzas lokalizācijas un tādējādi palīdz samazināt nāves gadījumu skaitu un mazināt iedzīvotājiem nodarīto kaitējumu ceļu satiksmes negadījumos. Lai uzturētu Eiropas panākumus satelītkomunikācijas tehnoloģiju jomā, šajā jomā ir nepieciešams turpināt pētniecības pasākumus Eiropas līmenī, ņemot vērā priekšrocības, kas tiek piedāvātas citu nozaru lietojumiem. Visbeidzot piemērota radiofrekvenču spektra pieejamība var nodrošināt, ka kosmosa infrastruktūra ir darbotiespējīga un palīdzēt sasniegt Eiropas digitalizācijas programmas un kosmosa politikas mērķus. Ir būtiski to ņemt vērā saistībā ar pašreizējām programmām un nosakot jaunas Eiropas kosmosa iniciatīvas.

4. SAVIENĪBAS KOSMOSA POLITIKAS STARPTAUTISKAIS ASPEKTS

Kosmosa jomā starptautiskajai sadarbībai ir būtiska nozīme. Arvien biežāk centienus kosmosa jomā valstis vairs nevar īstenot vienas pašas, un daudzos gadījumos tos var efektīvi īstenot vienīgi apvienojot tehniskos un finanšu resursus. Starptautiskai sadarbībai vajadzētu būt platformai, lai veicinātu Eiropas tehnoloģiju un kosmosa pakalpojumus, kā arī nostiprinātu šo stratēģisko rūpniecības nozari. Starptautiskajai sadarbībai kosmosa jomā tāpat arī vajadzētu veicināt Eiropas vērtības projektos, kas balstās uz kosmosu, attiecībā uz vides aizsardzību,

---

⁷ Telekomunikāciju satelīti veido vairāk nekā 60 % no kosmosa ražošanas apgrozījuma. 90 % satelītu, kuri tika palaisti, izmantojot *Adiane* 4 un 5, ir komunikāciju satelīti.

klimata pārmaiņām, ilgtspēju un humānās palīdzības pasākumi. Tāpat Eiropas Savienība ciešā sadarbībā ar EKA turpinās risināt dialogus par kosmosa jautājumiem un šos dialogus nostiprinās ar stratēģiskajiem partneriem, piemēram, Amerikas Savienotajām Valstīm un Krieviju, lai palielinātu sadarbību. Šo dialogu mērķis ir noteikt jomas, kurās pusēm ir savstarpēja ieinteresētība sadarboties; tās ietver plašu darbības loku, ieskaitot Zemes novērošanu un Zemes zinātņi, globālās navigācijas satelītu sistēmas (GNSS), visuma zinātņi un kosmosa izpēti. Eiropas Savienība arī ierosinās izveidot kosmosa dialogu (tā darbības jomu un mērķi noteiks ar divpusēju vienošanos) ar citām esošām un jaunām kosmosa lielvalstīm, tostarp Ķīnas Tautas Republiku, ar kuru tā centīsies rast konstruktīvus risinājumus jautājumos par sadarbību un neatrisināto frekvenču sadali satelītu navigācijas jomā.

Eiropas Savienībai būtu jānodrošina labāka kosmosa jautājumu integrācija Savienības ārpolitikā. Eiropas Savienība īpaši vēlas dalīties ar savu pieredzi un infrastruktūru, lai palīdzētu Āfrikai un stiprinātu jau notiekošo sadarbību. Dati, kas gūti zemes novērošanas rezultātā vai no citām satelītu sistēmām, ir būtiski šim kontinentam, jo īpaši attiecībā uz transporta drošību, kartēšanu, ūdens resursu un ūdensceļu apsaimniekošanu, pārtikas un izejvielu resursiem, bioloģisko daudzveidību, zemes izmantošanu, mežu izciršanu un cīņu pret pārtuksnešošanu. Aktīvu sadarbība saistībā ar kosmosa lietojumiem jau ir ieviesta saskaņā ar ES un Āfrikas kopējo partnerību zinātnes, informācijas sabiedrības un kosmosa jomā. Septītajā Kosmosa padomes sanāksmē Padome uzsvēra, *“ka lēmumi, kas attiecas uz to prioritāšu īstenošanu, kas tika izvirzītas rīcības plānā “GMES un Āfrika”, ir jāpieņem bez kavēšanās”*. Tā aicināja *“Eiropas Komisiju sadarboties ar Āfrikas Savienības Komisiju, lai palielinātu pieejamos resursus [...] un paredzētu nosacījumus, ar kādiem infrastruktūru, kas līdzīga EGNOS programmai, varētu īstenot Āfrikā”*. Attiecībā uz šo pēdējo programmu Eiropas un Āfrikas augstākā līmeņa sanāksmē 2010. gada novembrī apstiprināja rīcības plānu, kurā īpaši paredzēta darbinieku norīkošana darbam Āfrikas GNSS programmas pārvaldības struktūrā, Āfrikas speciālistu apmācību un pirmo infrastruktūru un sākotnējo darbību izveide.

Eiropas Savienība turpinās atbalstīt starptautiskās kopienas centienus nostiprināt kosmosā veikto darbību drošību, drošumu un ilgtspējību, jo īpaši ar Eiropas Savienības priekšlikumu Rīcības kodeksam attiecībā uz kosmosā veiktajām darbībām.

Ņemot vērā ES kompetenci kosmosa jomā, tiks palielināta Savienības līdzdalība daudzpusējos forumos. Īpaši attiecībā uz zemes novērošanu Eiropa ir cieši iesaistījies starptautiskās iniciatīvas GEOSS (Zemes novērošanas sistēmu globālais tīkls) izstrādē. Tādēļ Komisija turpinās darbu, kas nepieciešams, lai īstenotu zemes novērošanas datu dalīšanas nosacījumus Eiropā, kādus pieņēmuši iniciatīvas GEOSS dalībnieki.

5. VIRZĪBA UZ PIEMĒROTU PĀRVALDĪBU

Aizvien lielāka Savienības dalība Eiropas kosmosa politikā ir saistīta ar pastiprinātu mijiedarbību starp dažādiem dalībniekiem šajā jomā. Tādējādi Savienība varētu stiprināt sadarbību ar dalībvalstīm, pārskatīt savas attiecības ar EKA un nodrošināt optimālu programmu pārvaldību.

5.1. Pastiprināt partnerību ar dalībvalstīm

Ar LESD Eiropas Savienībai piešķirtā dalītā kompetence kosmosa jomā ir cieši saistīta ar pastiprinātu partnerību ar dalībvalstīm dialoga veidā par īstenojamām politikām un koordināciju. Tā jo vairāk ir nepieciešama, jo Eiropas Savienības kompetence neizslēdz dalībvalsts iespēju īstenot savu kompetenci.

Dalībvalstu iesaistes līmenis, to attiecīgie budžeta resursi un tehniskās iespējas ir atšķirīgas. Lielākajā daļā dalībvalstu darbības kosmosa jomā pārsvarā tiek uzskatītas par pētniecības darbībām. Pat tad, ja tiek īstenoti centieni, lai nodrošinātu papildināmību un sinerģiju, to ietekme ir niecīga.

Eiropas Savienības mērķis ir stiprināt kosmosa politisko aspektu. Pamatojoties uz Līguma 189. pantu, Savienībai ir piešķirtas pilnvaras un kapacitāte koordinēt dalībvalstu darbības un efektīvāk nodrošināt šādu papildināmību. Šajā nolūkā ir ārkārtīgi būtiski stiprināt sadarbību starp Eiropas Savienību un dalībvalstīm. Tāpat ir svarīgi nodrošināt, lai visas jaunās darbības balstītos uz jau esošajiem resursiem un lai vajadzības pēc jauniem resursiem tiktu noteiktas kopīgi.

Nesenās institucionālās pārmaiņas ir pirmais konkrētais apliecinājums ciešākai sadarbībai, kam būtu jāveicina politikas mērķu saskaņotība, ievērojot Savienības un dalībvalstu attiecīgās kompetences. Šāda sadarbība veicinās Savienības kosmosa politikas sinerģiju ar citām politikas jomām, kurās izmanto Savienības un dalībvalstu kosmosa resursus (piemēram, transports, vide, pētniecība un inovācija).

5.2. Pilnveidot Eiropas Savienības un EKA attiecības

Saskaņā ar LESD 189. pantu “Savienība izveido nepieciešamās attiecības ar Eiropas Kosmosa aģentūru”. Tā kā Eiropas Savienības iesaiste kosmosa jomā aizvien palielinās, ir jāpārvērtē tās attiecības ar EKA, un EKA darbība pakāpeniski jāpielāgo tā, lai izmantotu abu organizāciju priekšrocības.

Politikas aspekts kosmosa jomā nozīmē, ka Eiropas rīcību vairs nevar virzīt vienīgi vai galvenokārt zinātniski vai tehniski apsvērumi. Savukārt Savienības mērķis ir noteikt un apvienot lietotāju vajadzības, lai nodrošinātu, ka kosmosa sniegtās iespējas pilnībā atbilst Eiropas pilsoņu vajadzībām. Komisija sekmē šā mērķa sasniegšanu, tostarp regulāri sazinoties ar dažādām ieinteresētajām personām un izmantojot to pakalpojumus.

Lai apmierinātu lietotāju vajadzības, ir izveidotas darbības struktūras dažādās jomās, piemēram, operatīvajā meteoroloģijā (*EUMETSAT* — organizācijā, kas izveidota ar EKA starpniecību). Komisijai ir jāstiprina sadarbība ar šīm struktūrām, un tā var daļēji uz tām balstīties, īstenojot *Galileo* un *GMES* programmu.

Savukārt EKA, kas īsteno programmas savām dalībvalstīm un Savienībai, rīcībā ir spēcīgas tehniskās un pārvaldības kompetences, un tā varētu atbalstīt jaunu kosmosa infrastruktūru izveidi gan starpvaldību programmu, gan Savienības finansētu programmu ietvaros.

Pašlaik turpinās EKA iekšējo pārrunu process par tās nākotni organizācijas statusā. Neskarot šajās pārrunās gūtos secinājumus, Eiropas Komisija uzskata, ka izmaiņām Eiropas kosmosa jomas “dalībnieku” lomās būtu jāizraisa arī pragmatiska EKA pārveide, ņemot vērā aģentūras un Savienības attiecīgos pienākumus pētniecības, finansēšanas un darbības spēju jomā.

Komisija uzskata, ka EKA vajadzētu turpināt virzību uz tāda veida organizācijas modeli, kurā vienas struktūras ietvaros varētu pastāvēt līdzās, no vienas puses, militārās un civilās programmas, un, no otras puses, starpvaldību un “Savienības” aspekts. Lai īstenotu *Galileo* un *GMES* programmu, EKA jau ir jāievēro Eiropas Savienības tiesību akti. Tā turpinās veidot ciešāku saikni ar Savienību un atkarībā no vajadzības turpinās izmantot pārvaldības struktūras, kas paredzēts vienīgi Savienības programmām.

Modelim ir jābūt pietiekami elastīgam, lai pielāgotos finanšu resursu līmenim, ko dažādi dalībnieki varētu mobilizēt attiecībā uz dažādām programmām nākotnē. Visbeidzot arī dalības modelim ir jābūt pielāgojamam, lai dažās programmās ļautu piedalīties arī Šveicei un Norvēģijai, vienlaikus dažām citām dalībvalstīm piedāvājot ierobežotas līdzdalības iespēju.

Šīs pārmaiņas liecina, ka ar laiku būs jāpārskata starp Savienību un EKA noslēgtais pamat nolīgums. Jebkurā gadījumā šīs pārmaiņas tiks izvērtētas, ņemot arī vērā to ietekmi uz piemērojamo tiesisko regulējumu un jo īpaši ņemot vērā Savienības starptautiskās saistības.

5.3. Kosmosa programmu labāka koordinācija un pārvaldība

Kosmosa programmu pārvaldība joprojām ir sadrumstalota, un institucionālie ieguldījumi ir nodalīti. Lielais dalībnieku skaits — dalībvalstis, izmantojot kosmosa aģentūras, EKA, *EUMETSAT*, Eiropas Savienība — neatvieglo lēmumu pieņemšanas procesa optimizāciju un īstenošanas efektivitāti.

Komisija vēlas ierosināt veikt labāku plānošanu kosmosa jomā, uzlabojot programmu komiteju darba koordinēšanu (piemēram, programmās *Galileo* vai *GMES*), un, vispārīgākā veidā — īstenot labāku koordināciju starp dažādu dalībnieku veiktajām darbībām, lai sniegtu saskaņotu risinājumu lietotāju un pilsoņu vajadzībām un nodrošinātu valsts resursu pareizu un efektīvu pārvaldību.

6. VIRZĪBĀ UZ EIROPAS KOSMOSA PROGRAMMU

Ar Lisabonas Līguma 189. pantu Savienībai tiek piešķirts plašāks juridiskais pamats, kas ļauj tai noteikt atsevišķu un papildinošu Eiropas kosmosa programmu attiecībā uz darbībām dažādās nozarēs, balstoties uz citiem Līguma pantiem vai tiesību aktiem.

Komisija izskata iespēju 2011. gadā iesniegt šādas programmas priekšlikumu. Ņemot vērā atbildes uz šo paziņojumu, tā noteiks savu stratēģiju, kas būs iekļauta jūnija priekšlikumā par nākamo daudzgadu finanšu shēmu.

7. SECINĀJUMS

LESD 189. pants ir pavēris jaunas perspektīvas Savienības kosmosa stratēģijas izveidei. Līdz ar to Komisija šajā paziņojumā ir noteikusi konkrētus risinājumus. Tādēļ Komisija šo paziņojumu iesniedz Padomei, Eiropas Parlamentam un Savienības padomdevējām iestādēm atzinuma sniegšanai, kas ir nepieciešams posms, izstrādājot šādu stratēģiju un pasākumus tās īstenošanai.